

Socialt arbete med våld mot vuxna och barn i nära relationer

2 oktober 2023 - Program

9.00-10.15 Plenum

Moderator: Maria Eriksson, Marie Cederschiöld högskola

Välkommen till konferensen!

Magnus Jegermalm, prefekt vid Institutionen för Socialvetenskap

The impact of interpersonal and structural violence in the lives of marginalised groups

Ravi Thiara, University of Warwick

SAVE-studien – om barnutredningar efter anmälan om misstänkt våldsutsatthet regionalt, nationellt och internationellt

Birgitta Persdotter, Karlstads universitet

10.15-10.30 Paus

10.30-12.00 Plenum, forts.

Sexuell exploatering av barn och vikten av samordnade interventioner

Linda Jonsson, Marie Cederschiöld högskola

Gemensamt stöd - om samverkan mellan polis och socialtjänst med projekt IGOR som exempel

Fanni Olin Dahl & Veronica Ekström, Marie Cederschiöld högskola

Markus Antonsson, polis och en av initiativtagarna till projekt IGOR.

12.00-13.15 Paus

13.15-14.00 Seminariepass 1 (Teamsrum A-F)

14.15-15.00 Seminariepass 2 (Teamsrum A-F)

15.15-16.00 Seminariepass 3 (Teamsrum A-F)

Plenum (9.00-12.00)

Föreläsare

Ravi Thiara: The impact of interpersonal and structural violence in the lives of marginalised groups

Trots att våld mot kvinnor och flickor är ett globalt problem drabbar våldet i oproportionerligt hög grad marginaliserade grupper. Förståelsen av ett problem formar våra sätt att hantera det och de sätt på vilka kvinnor och flickor upplever hjälpinsatser. Det blir allt vanligare med 'kultur' och 'heder' som förklaringar till våld mot kvinnor och flickor i minoritetsgrupper vilket kan medföra att dessa kvinnors och flickors erfarenheter görs till undantag och kopplas loss från bredare frågor om våld i nära relationer. Det finns ett behov av att förstå komplexitet utan att professionella hemfaller åt stereotyper, essentialisering eller att minoriteter görs till 'Andra' ('othering'). Intersektionella perspektiv har blivit alltmer populära som verktyg för att analysera och förstå komplexiteten i erfarenheterna hos kvinnor och flickor från minoriteter, vilka befinner sig i skärningspunkten mellan sammanvävda strukturer av diskriminering/makt. Genom fokus på interagerande sociala maktrelationer har intersektionella perspektiv potential att förklara komplexitet och skillnader utan att falla tillbaka på essentialiserande förståelser. Vidare kan de skapa utrymme för förklaringar till alla former av våld mot kvinnor och flickor där av strukturella och kulturella aspekter inkluderas. Effektiva insatser mot våld mot kvinnor och flickor i minoritetsgrupper kräver 'mångfacetterade strategier' i samverkan mellan olika aktörer. Bland dessa ingår att hantera lagstiftning som exkluderar kvinnor från hjälpinsatser på grund av migrationsstatus. Med utgångspunkt i forskning från Storbritannien utforskas i föredraget frågor som är av särskild betydelse för kvinnor och flickor från minoriteter samt hur de uppfattas och bemöts av professionella. Utvecklingsmöjligheter för praktiken berörs också.

Föredraget ges på engelska

Ravi Thiara

Ravi Thiara är professor i sociologi vid Warwick University. Hennes huvudsakliga forskningsintresse är genusrelaterat våld och social förändring genom forskning och aktivism. Under de senaste 25 åren har hon ägnat sig åt nationell och internationell forskning som bidragit till utvecklingen av policy och praktik på våldsområdet. Studier som utforskar och teoretiserar intersektionen mellan våld, genus och marginalitet ('ras'/etnicitet och funktionshinder) har stått i fokus. Hennes expertis när det gäller genusrelaterat våld, rasifierade grupper och barns umgänge med föräldrar då det förekommit våld har bidragit till viktig empirisk kunskap för att förbättra policy och praktik.

Birgitta Persdotter: SAVE-studien – om barnutredningar efter anmälan om misstänkt våldsutsatthet regionalt, nationellt och internationellt

SAVE (Support and protection against violence – on equal terms for all children) är en studie om barn som utretts inom sociala barn- och ungdomsvården, efter misstanke om våldsutsatthet. Syftet med SAVE är bland annat att öka kunskapen om vilka olika typer och omfattning av våldsproblematik som identifieras i socialtjänstens barnvårdsutredningar, analysera på vilka grunder riskbedömningar görs avseende risk för fortsatt våld och risk att barnet far illa i nuvarande situation, samt analysera om barn, oavsett kön, ålder, ursprung och funktionsnedsättning beviljas insatser på lika villkor över tid.

Studien genomfördes första gången 2019 som ett regionalt forsknings- och utvecklingsprojekt i Värmland. 2023 genomförs SAVE-studien i 26 kommuner i sex län och 2024 kommer SAVE-studien även att genomföras i Norge. I föredraget presenterar Birgitta Persdotter, initiativtagare och ansvarig forskare, studiens syfte och utveckling över tid. Även några preliminära resultat från årets SAVE-studie presenteras, bland annat om samtal med barnet om aktuell våldsutsatthet samt om socialtjänstens kontakt med Barnahus och polisanmälan.

Birgitta Persdotter

Birgitta Persdotter är lektor i socialt arbete vid Karlstads universitet och sedan 2018 forskningsledare för regionala och nationella forskningsprojekt inom socialtjänstens verksamhetsområden, vid FoU Valfärd Värmland. Tillsammans med kommunerna i Värmland, SKR och Socialstyrelsen utvecklar FoU Valfärd tillämpad forskning genom att kombinera individbaserad systematisk uppföljning och longitudinell forskningsdesign. Det första av dessa regionala forskningsprojekt var SAVE. Arbetet med SAVE-studien har lett vidare ytterligare metodutveckling för att främja jämställdhet och jämlikhet i handlägningsprocessen inom den sociala barn- och ungdomsvården, på uppdrag av SKR inom ramen för Pilot Jämställd Socialtjänst, under 2021-2023. Regionala och nationella forskningsprojekt har också lett till innovationsarbete för att förbättra förutsättningarna när det gäller att kombinera kommunernas individbaserade systematiska uppföljning (ISU) och forskning, i form av VAVES (Vetenskaplig analys för verksamhetsutveckling inom socialtjänst). Syftet är att möjliggöra insamling och analys av större datamängder från kommuner och bidra till analysstöd på lokal nivå och i jämförelse mellan kommuner.

Linda Jonsson: Sexuell exploatering av barn och vikten av samordnade interventioner

Sexuell exploatering av barn kan innebära ett barn utsätts för handel för sexuella ändamål eller utsätts för övergrepp på nätet. Alla former av sexuell exploatering innebär allvarliga övergrepp på barn som kräver samordning från myndigheter och civilsamhälle när det kommer till allt från den rättsliga processen till stöd och behandling. Under presentationen kommer material från olika projekt och studier presenteras med fokus på vad de drabbade barnen behöver för stöd och hjälp. Resultat från studien Unga, sex och Internet efter #metoo (Svedin, Landberg & Jonsson, 2021) presenteras och visar bland annat att antalet unga som fått ersättning för sex ligger på samma nivå som i tidigare undersökningar av författarna (1,1 %). Dock såg man en ökning av antalet barn som blivit kontaktade av vuxna i sexuellt syfte samt fler unga som utsatts för övergrepp vid sex online. Med utgångspunkt från de fyra olika rummen i ett Barnahus (Brott, skydd, psykisk- och fysisk ohälsa) kommer varje rum att belysas utifrån särskilda behov och utmaningar som kan behöva tas i beaktande vid sexuell exploatering av barn. Presentationen avslutas med en diskussion kring samordnade interventioner med fokus på barnförhör och efterföljande krisstöd.

Linda Jonsson

Linda Jonsson är socionom och docent i Socialt Arbete vid Marie Cederschiöld högskola. Hon har tidigare arbetat inom socialtjänst och barn och ungdomspsykiatri samt varit ansvarig för frågor rörande sexuella övergrepp vid Barnafriad, Linköpings universitet. Hennes forskning rör främst barn och ungas utsatthet för sexuellt våld på och utanför nätet. På senare år har hon intresserat sig för forskning som rör utvärdering och implementering av arbetsmodeller inom socialtjänsten.

Fanni Olin Dahl & Veronica Ekström: Gemensamt stöd - om samverkan mellan polis och socialtjänst med projekt IGOR som exempel

IGOR-projektet är ett samverkansprojekt mellan polismyndigheten och socialtjänsten på Södermalm i Stockholm. De arbetar uppsökande med mäns våld mot kvinnor i nära relation genom att informera, motivera, erbjuda psykosocialt eller praktiskt stöd samt lotsa till andra delar av socialtjänsten och polisen. Projektet utvärderades av Fanni Olin Dahl och Veronica Ekström och föreläsningen kommer att handla utvärderingen, men också om andra erfarenheter av samverkan mellan rättsväsendet och socialt arbete för att motivera och ge stöd till våldsutsatta kvinnor. Det finns stöd i forskning för att den typen av samordnade interventioner är viktiga, men tidigare erfarenheter visar också att det finns utmaningar med samverkan. De slutsatser som dras i utvärderingen kommer att diskuteras. Också forskning om samverkan mellan polis och socialtjänst från andra projekt i Sverige och från andra länder kommer att presenteras.

Efter föredraget följer ett samtal med Markus Antonsson, polis och en av initiativtagarna till projekt IGOR.

Fanni Olin Dahl

Fanni Olin Dahl är socionom och har tidigare arbetat som forskningsassistent vid institutionen för socialvetenskap vid Marie Cederschiölds högskola. Hon har ett stort intresse för frågor som rör det sociala arbetets organisering i relation till området våld i nära relationer.

Veronica Ekström

Veronica Ekström är socionom och docent i socialt arbete. Veronica är studierektor, programansvarig och biträdande prefekt vid Institutionen för socialvetenskap. Hon disputerade 2016 på avhandlingen *Det besvärliga våldet. Socialtjänstens stöd till kvinnor som utsatts för våld i nära relationer*. Under åren 2020-2026 deltar hon i forskningsprogrammet SIVIN Barn som handlar om att skapa förutsättningar för, samt bidra till utvecklingen av ett barncentrerat samordnat interventionssystem mot våld mot barn i nära relationer med fokus på socialt arbete. Inom ramen för programmet leder Veronica Ekström bland annat ett forskningsprojekt om skyddat boende och konstruktionen av kvalitet i gränlandet mellan socialtjänst, ideell sektor och näringsliv.

Markus Antonsson

Markus Antonsson (foto: polisen) är polis och en av initiativtagarna till projekt IGOR. Han har varit chef för verksamheten sedan starten 2021.

Seminarier (13.15-16.00)

Översikt

Teamsrum	Pass 1 13.15-14.00	Pass 2 14.15-15.00	Pass 3 15.15-16.00
Teamsrum A Moderator: Anne-Lie Vainik	Arbetsplatsutbildning om våld mot barn för förskolan. Ann-Charlotte Münger, Barnafriad/Linköpings universitet	Skolan och våld i ungas parrelationer – ungas röster om ”utbildningssabotage” Hélène Lagerlöf, Marie Cederschiöld högskola	Socialtjänstens stöd till våldsutsatta vuxna – gör det någon skillnad och vad har vi mer lärt oss genom (individbaserad) uppföljning? Renée Andersson, SKR
Teamsrum B Moderator: Veronica Ekström	Ensam, skyddad och begränsad. Våldsutsatta kvinnors konstruktioner av kvalitet i skyddat boende. Felicia Forthmeier, Marie Cederschiöld högskola	Gruppens terapeutiska roll i en gruppbaserad intervention för kvinnor som utsatts för våld i nära relationer – resultat från en pilotstudie genomförd i samarbete med en svensk kvinnojour. Cecilia Strand, Uppsala universitet & Ann-Sofie Bergman, Stockholms universitet	Att hantera våld efter separation. Mödrars strategier för att skydda sig själva och sina barn samt utmaningarna att få skydd från samhället. Martina Vikander och Anna-Karin Larsson, Örebro universitet
Teamsrum C Moderator: Maria Ingemarsson	Socialt arbete med våldsutsatta personer som har kognitiva funktionshinder Filippa Klint, Örebro universitet	Samtalsmässiga dilemman och utmaningar vid bemötande av personer som utövar eller misstänks utöva våld i nära relationer. Mari Todd-Kvam, Uppsala universitet	Hjälpökande beteende före brott och fällande dom: erfarenheter hos vuxna män som dömts för sexualbrott. Stina Lindegren, Uppsala universitet

<p>Teamsrum D</p> <p>Moderator: Maria Eriksson</p>	<p>Barnpsykiatriskt krisstöd Barn och ungdomar som utsatts för våld och övergrepp</p> <p>Ylva Edling & Jonas Viksten, BUP Barnahusteam/BUP Traumaenhet</p>	<p>Värdet av psykoedukativa insatser till barn som utsatts för våld</p> <p>Caroline Karlsson & Maria Nilsson, Stadsmissionen Östergötland</p>	<p>BRA-samtal för barn i skyddat boende</p> <p>Maria Eriksson, Marie Cederschiöld högskola</p>
<p>Teamsrum E</p> <p>Moderator: Karin Robertsson</p>	<p>Samhällets hantering av hedersutsatta flickor</p> <p>Rasool Awla, Göteborgs universitet</p>	<p>Hållbara interventioner i arbetet med hedersrelaterat våld.</p> <p>Rúna í Baianstovu, Örebro universitet</p>	<p>Fyra sätt att organisera socialtjänstens insatser mot våld i nära relation</p> <p>Karin Robertsson, Marie Cederschiöld högskola</p>
<p>Teamsrum F</p> <p>Moderator: Filip Wollter</p>	<p>iRiSk risk och skyddsbedömningar för våldsutsatta barn – bedömningar vid mottagningsenhet</p> <p>Lisa Päiviö, Enskede Årsta Vantör stadsdelsförvaltning</p>	<p>Barnperspektiv vid akuta bedömningar av risk – erfarenheter av iRiSk akut</p> <p>Filip Wollter, Marie Cederschiöld högskola</p>	<p>Barns våldsutsatthet och jämlik tillgång till socialtjänstens insatser</p> <p>Leigh Ann Loeb, Karlstads universitet</p>

Seminariepresentationer

Teamsrum A

A1 13.15-14.00: Arbetsplatsutbildning om våld mot barn för förskolan

Ann-Charlotte Münger, Barnafrid/Linköpings universitet

Förskolan är en viktig skyddsfaktor för att förebygga alla former av våld, och kan genom tidig upptäckt av en våldsproblematik få stor betydelse för såväl det enskilda barnet, familjen och samhället i stort. Det därför viktigt att förskolan som institution blir en del av samhällets våldsförebyggande arbete. Barnafrid på Linköpings universitet är ett nationellt kunskapscentrum som riktar sig till yrkesverksamma eller andra som på olika sätt möter barn och unga som lever i våld och utsatthet. Våren 2021 påbörjades ett utvecklingsarbete för att anpassa Barnafrids digitala utbildning Basprogrammet våld mot barn och unga till förskolan. Arbetsplatsutbildningen som riktar sig till personal inom förskolan har tagits fram i samverkan mellan pedagoger från förskoleverksamheten i Haninge kommun och forskare från Barnafrid. Den bygger på det kollegiala lärandet som pedagogisk princip och praktiska övningar. Tema som behandlas i utbildningen är upptäcka våld, fråga om våld, orosanmälan till socialtjänsten och samverkan med andra myndigheter. Under våren 2023 har en pilotstudie genomförts genom att samtlig förskolepersonal i Haninge kommun genomfört utbildningen. I februari 2024 kommer den att lanseras nationellt. I fokus för konferensbidraget kommer frågor som handlar om hur samverkan mellan kommunal verksamhet och lärosäte och kan gynna framtagandet, implementeringen och utvärderingen av en utbildningsinsats. Arbetsplatsutbildningen om våld mot barn för förskolan kommer att presenteras liksom hur implementering- och utvärderingsprocessen har genomförts.

A2 14.15-15.00: Skolan och våld i ungas parrelationer – ungas röster om "utbildningssabotage"

Hélène Lagerlöf, Marie Cederschiöld högskola

Presentationen handlar om skolan som ett sammanhang för våld i ungas parrelationer. Utifrån intervjuer med våldsutsatta unga och en enkätstudie diskuteras hur skolan påverkas av våld i ungas parrelationer. Den fysiska närheten till den som utövat våld, våldsutövarens kontroll när det gäller den utsattas utseende och beteende, utfrysning från skolkamrater, frånvaro och bristande fokus på skolarbetet kan påverka både skolarbetet och välmående i skolan negativt. Våldsutsatta unga betraktade inte skolan som en fristad från våld utan beskrev hur våld utövades i skolan, även efter att parrelationen upphört. Studiens resultat pekar på betydelsen av arbete för att öka säkerhet och trygghet i skolan, våldsförebyggande arbete och samverkan mellan skola och socialtjänst.

A3 15.15-16.00: Socialtjänstens stöd till våldsutsatta vuxna – gör det någon skillnad och vad har vi mer lärt oss genom (individbaserad) uppföljning?

Renée Andersson, Sveriges kommuner och regioner SKR

SKR har, med stöd av regeringen, genomfört en satsning på jämställdhet och kvinnofrid 2021-2023. Som en del i satsningen genomförs projektet SU-Kvinnofrid 2.0 (avslutas december 2023 så det är fortfarande ett pågående projekt). Syftet med projektet är att stödja kommuner att komma igång och/eller fortsätta följa upp stödet till våldsutsatta vuxna. Genom individbaserad systematisk uppföljning (ISU) ökar kunskapen om insatsernas kvalitet och resultat vilket ger verksamheter ett kunskapsbaserat underlag att använda för att utveckla sin verksamhet. Kommunerna har haft som uppgift att registrera alla våldsutsatta vuxna i sina verksamheter. Under projektet har 50 kommuner från 17 olika län deltagit. Av de kommuner som har deltagit i projektet har 32 stycken skickat in sammanlagt 2090 unika ärenden till SKR. Verksamheterna har följt upp 29 gemensamma variabler. Dessa kan delas in i bakgrund (11 stycken), före stöd/insats (5 stycken), under stöd/insats (5 stycken), efter stöd/insats (5 stycken) och brukaruppföljning (5 stycken). En variabel förekom tre gånger (riskbedömning). SKR har sammanställt informationen, gjort vissa korskorningar samt återfört kunskapen till kommunerna. Sammanställningarna och korskorningarna har diskuterats på regelbundna webinarium. Förutom lärdomar om att arbeta med ISU i socialtjänsten så har projektet nått ökad kunskap om målgruppen, vad de får i mötet med socialtjänsten och hur de går för dem.

Resultaten visar hittills bland annat att:

- 93 procent av de våldsutsatta är kvinnor, 6 procent är män
- 11 procent av alla fall rör våld i hederskontext
- I 48 procent av ärendena för en enskild individ användes FREDA för riskbedömning. Därmed är FREDA den mest använda manualbaserade metoden för att bedöma risk. Bedömning genom samtal med klient utan bedömningsmetod är registrerat i 43 procent av ärendena.

På seminariet kommer vi redovisa flera resultat från projektet.

Teamsrum B

B1 13.15-14.00: Ensam, skyddad och begränsad. Våldsutsatta kvinnors konstruktioner av kvalitet i skyddat boende.

Felicia Forthmeier, Marie Cederschiöld högskola

Skyddat boende är en viktig och central insats för kvinnor och barn som utsätts för våld i hemmet. Trots detta vet vi lite om kvinnors uppfattningar och erfarenheter av att bo på skyddade boenden och hur de definierar god kvalitet. Denna studie baseras på 19 semistrukturerade intervjuer med kvinnor som har bott på skyddade boenden och syftar till att svara på hur kvinnor konstruerar kvalitet i skyddat boende. Den tematiska analysen visar en komplex och motsägelsefull bild av skyddade boenden, där kvaliteten på boendemiljö, insatser, struktur och tillgång till stöd varierar stort mellan olika boenden. Vi fann att kvinnor upplever känslor av instängdhet och kontroll på grund av boendets struktur och regler samt att känslor av ensamhet är omfattande under vistelsetiden. Samtidigt är åsikterna om vad som är god kvalitet på ett skyddat boende relativt samstämmiga; boendet ska vara en säker plats för återhämtning, en fristad från våld, erbjuda både samtalsstöd och praktiskt stöd i syfte att bearbeta tidigare svåra upplevelser och skapa ett nytt liv fritt från våld. Vissa skyddade boenden beskrevs som att de endast såg barnen som ett bihang till mamman, där inga särskilda anpassningar eller insatser tillhandahölls för barnen, medan andra hade en mer holistisk familjeorienterad strategi där barnens behov ses som likvärdiga med mammans. Skyddade boenden anpassade för barns behov uppfattas som mer kvalitativa.

B2 14.15-15.00: Gruppens terapeutiska roll i en gruppbaserad intervention för kvinnor som utsatts för våld i nära relationer – resultat från en pilotstudie genomförd i samarbete med en svensk kvinnojour.

Cecilia Strand, Uppsala universitet & Ann-Sofie Bergman, Stockholms universitet.

Tidigare studier har visat att gruppinterventioner för kvinnor som överlevt våld i en nära relation, kan ha positiva effekter på psykiatriska diagnoser såsom depression och PTSD. Trots att behandling i grupp förfaller ha positiva effekter på deltagarnas mående, saknas det både forskning och riktlinjer kring vilken typ av innehåll gruppbaserade interventioner bör utgå från för att ha positiv effekt på deltagarnas psykiska mående. Under hösten 2022 genomfördes därför en 12 veckors pilotstudie tillsammans med kvinnojouren i en kommun, med syfte att utveckla en intervention för tidigare våldsutsatta kvinnor. Interventionsdesignen består av sex gruppträffar, uppdelat på ett längre introduktionstillfälle följt av fem två-timmarslånga pass, med ett varierande innehåll av övningar. Åtta kvinnor deltog i pilotstudien. Deras upplevelse av interventionens olika komponenter och interaktion med övriga deltagare följdes kontinuerligt genom semi-strukturerade intervjuer under hela interventionsperioden, samt genom en uppföljningsintervju en månad efter att intervention avslutats. Analysen av intervjumaterialet visar att utöver interventions övningar, förfaller interaktion mellan deltagarna ha bidragit väsentligt till de självrapporterade effekterna av

interventionen. Deltagare rapporterade att möjligheten att få berätta och resonera utifrån liknande erfarenheter bidrog till deras förståelse av övningarna och de förmågor dessa syftade till att stärka. Möjligheten att få lyssna till de andra deltagarnas upplevelser och utmaningar, bidrog även till att minska upplevelser av ensamhet och isolering. Vidare bidrog grupp-upplägget till att deltagarna kunde lära sig av varandra. Gruppens betydelse som en trygg och tillåtande miljö för att hantera vad man varit med om, framgick med all tydlighet när deltagarna på eget initiativ valde att fortsätta att träffas efter det att interventionen avslutats.

B3 15.15-16.00: Att hantera våld efter separation. Mödrars strategier för att skydda sig själva och sina barn samt utmaningarna att få skydd från samhället.

Martina Vikander och Anna-Karin Larsson, Örebro universitet

Given the profound consequences of post-separation violence on the well-being and quality of life of many women and children, protecting them from further violence is a paramount concern. Understanding the complex challenges faced by women at risk for such violence is crucial for improving strategies for managing this risk and ensuring the safety of these women and children. Access to society's protective interventions for themselves and their children often relies on the women actively seeking them. The aim of this study was to analyze the process of protection against post-separation violence as described by women with children. Semi-structured interviews were conducted with women who had experienced domestic violence and were assessed with low to moderate risk of revictimization. The interviews explored strategies they employed on their own and the risk management interventions they received. Through thematic analysis, we identified five themes: activating own safety strategies, seeking societal protection, utilizing societal protection, bridging gaps in societal protection, and resigning to live unprotected. Together, they form a process of protection characterized by mothers employing numerous strategies at different phases to safeguard themselves and their children, relying on their own initiative as well as the assistance offered by society. However, despite these efforts, some mothers and children remained unprotected and were compelled to resign to live with post-separation violence. This study underscores the extensive demands placed on women subjected to violence, despite the presence of relatively strong legal rights and a well-developed societal system.

Teamsrum C

C1 13.15-14.00: Socialt arbete med våldsutsatta personer som har kognitiva funktionshinder

Filippa Klint, Örebro universitet

Min kvalitativa studie från hösten -22 om det svenska sociala arbetet med våldsutsatta personer som har kognitiva funktionshinder. Presentationen går igenom studien med fokus på resultatens 4 teman: "kompetens", "samverkanssystem", "skydd och stöd", samt "instrument och verktyg". Därtill presenteras diskussionspunkter där resultaten i relation till tidigare studier och aktuella samhällsproblem att forska vidare på. Denna studie undersökte stödet som ges av socialarbetare, i vid bemärkelse inklusive medarbetare vid socialtjänst, kvinnojour och utförarverksamheter inom LSS, till våldsutsatta personer som har kognitiva funktionshinder. Tidigare forskning har funnit att personer med dessa funktionshinder är särskilt sårbara och utsatta för våld i nära relation men officiella instrument och mallar för socialarbetare med ansvar för att stötta våldsutsatta saknar anpassningar för de utsatta som har funktionshinder. Forskning på vad socialarbetare behöver för att hjälpa våldsutsatta med kognitiva funktionshinder är mycket sparsam både internationellt och inom Sverige. Därför hade denna studie en explorativ kvalitativ ansats med fokusgruppsdiskussioner som empiriskt underlag. Fem fokusgruppsdiskussioner med sammanlagt 20 socialarbetare hölls under hösten -22 kring erfarenheter av att arbeta med personer med kognitiva funktionshinder som har utsatts för våld i nära relation. Analysen resulterade i fyra teman: "kompetens", "samverkanssystem", "skydd och stöd", samt "instrument och verktyg" med två sub-teman vardera. Sub-temana belyste viktiga skillnader mellan organisationer/enheter med fokus på våldsoffer och organisationer med fokus på funktionshinder gällande kapacitet och resurser för att ge dem stöd. Dessutom fann vi att samverkan mellan dessa specialiserade organisationer/enheter var ytterst begränsad. Dessa resultat kan beskriva två skilda sociala domäner i likhet med Bourdieu's teorier och likt tidigare studier på svensk socialtjänst framstår den som fragmenterad. För en person med kognitiva funktionshinder som söker stöd för våldsutsatthet gör det stor skillnad vilken domän de hänvisas till, då de skiljer sig markant i varje av de fyra temana. Vi föreslår därför vidare forskning på samverkan mellan dessa specialiserade sociala domäner.

C2 14.15-15.00: Samtalsmässiga dilemman och utmaningar vid bemötande av personer som utövar eller misstänks utöva våld i nära relationer.

Mari Todd-Kvam, Uppsala universitet

Hur kan socialtjänsten arbeta för att möjliggöra produktiva samtal om våldsutövande med personer som utövat våld i nära relationer? Socialsekreterare arbetar ofta inom första linjen, och är i en särskild position för att nå ut till människor som utövar våld. Socialnämndens ansvar för våldsutövare förstärktes med den nya bestämmelsen i 5 kap. 11 a § SoL. Här understryks socialsekreterarens uppgift att verka för att motivera personer som utövar våld att ändra sitt beteende. Forskning visar att detta arbete är komplicerat. Lundberg och Bergmark (2021) visar hur självupplevd kompetens kring att fråga om våld är låg i olika delar av svensk socialtjänst och att socialsekreterare som känner sig kompetenta frågar mer om

våld och kommer därmed oftare i kontakt med våld i sitt arbete. Bruno Och Ericsson (2023) lyfter fram utmaningar kring detta i arbete med vårdnadsfrågor. Med utgångspunkt i forskning och empiri från samtal om det egna våldsutövandet diskuteras i presentationen olika sätt personerna i samtal skapar en gemensam förståelse som kan ge rum för acceptans, ansvar och hopp. Jag presenterar resultat från tidigare forskning om terapeutiska samtal riktat mot att sluta använda våld, och preliminära fynd från mina pågående analyser av intervjuer med unga människor som har kränkt andra sexuellt. Våldsutövande är ofta associerat med skam och stigma (Gottzén 2019,) och kan innebära risk för åtal och/eller förlust av vård av barn. Samtidig visar och beskriver personer som har utövat våld en motivation för att berätta för att få hjälp (se t.ex. Blagden, Winder m.fl. 2011, Todd-Kvam och Ørvik 2019). Våldsutövande personers beredskap att prata om sitt våld, och socialsekreterarens roll i att stötta denna, är därför viktigt för att tillhandahålla skyddsåtgärder för dom som utsätts och för att hjälpa dom som önskar ändra sitt beteende. Presentationen riktar sig mot praktiken och visar konkreta exempel på hur detta samskapande kan utspela sig ögonblick för ögonblick.

C3 15.15-16.00: Hjälsökande beteende före brott och fällande dom: erfarenheter hos vuxna män som dömts för sexualbrott.

Stina Lindegren, Uppsala universitet

Sexuella övergrepp begås ofta mot en bekant eller närstående. Tertiärprevention, som behandling inom kriminalvård, kan minska sexualbrotten. Återfallsfrekvensen är dock generellt låg, mörkertalen (oupptäckta sexualbrott) är sannolikt betydande och sexuellt överskridande beteenden uppstår ibland redan i unga år. Detta innebär att det behövs åtgärder för tidig upptäckt av sexuella övergrepp och förebyggande åtgärder som kanske till och med kan förhindra att sexualbrott begås överhuvudtaget. Merparten av forskning om sekundärprevention av sexuellt våld (prevention riktat mot riskgrupper) bedrivs dock på personer som inte är dömda för brott. Ytterst lite är känt om huruvida individer som dömts för sexualbrott har försökt söka hjälp för brottsrelaterade problem innan brottet begicks, eller innan fällande dom, och hur de har upplevt sådant stöd. Frågan är angelägen då det i Sverige finns en trend där samhällsansvaret för att förmå personer som begår övergrepp i nära relationer (oavsett dom) att ändra sitt beteende nu inkluderar fler aktörer, exempelvis socialtjänsten. Aktuell studie syftar till att undersöka tidigare hjälpsökande beteende genom intervjuer med 19 fängslade vuxna män som dömts för sexualbrott, majoriteten mot en närstående. Den tematiska analysen pekar på hinder för hjälpsökande så som bristande probleminsikt, rädsla för sociala konsekvenser och ett välfärdssystem som inte förmår att möta individernas behov av stöd och vård. Dock verkar konstruktiva sociala interaktioner med anhöriga och kunniga yrkesverksamma kunna motivera och bidra till positiva utfall. Studien pekar på att förebyggande arbete mot sexuellt våld kan ske på alla nivåer i samhället. Socialt arbete och välfärdssystemet verkar spela en avgörande roll i denna prevention. Studien väcker dock frågor, exempelvis huruvida marknadsiserade organisationsstrukturer i välfärden är effektiva i det förebyggande arbetet, eller om problemet fortfarande förläggs primärt till det straffrättsliga systemet?

Teamsrum D

D1 13.15-14.00: Barnpsykiatriskt krisstöd Barn och ungdomar som utsatts för våld och övergrepp

Ylva Edling & Jonas Viksten, BUP Barnahusteam/BUP Traumaenhet

Barnpsykiatriskt krisstöd Barn och ungdomar som utsatts för våld och övergrepp bör erbjudas krisstöd för att minska risken för utveckling av mer allvarliga barnpsykiatriska symtom, som exempelvis PTSD. Idag finns få evidensbaserade krisstödsmetoder för denna målgrupp. Den forskning och litteratur som finns handlar främst om andra typer av kriser än interpersonella trauman. Den metod som har starkast stöd i forskning för denna målgrupp, CFTSI (Child and Family Traumatic Stress Intervention), används i viss utsträckning i Sverige men passar inte för alla barn och situationer vi möter på Barnahus. BUP Barnahusteam, som är en del av BUP Traumaenhet i Stockholm, har därför tagit fram ett nytt metodpaket för barnpsykiatriskt krisstöd. Den metod vi har arbetat fram är baserad på principer från CFTSI, TF-KBT samt våra erfarenheter av att arbeta med barn som upplevt våld och övergrepp tillsammans med deras omsorgspersoner. Krisstödet är utformat både som en behandlingsinsats och en barnpsykiatrisk bedömning med traumafokus. Krisstöd på Barnahus sker utifrån samverkan mellan BUP, socialtjänst och vid behov polis. Syftet med krisstöd är att ge mer kunskap till barn och föräldrar om hur skrämmande händelser kan påverka samt öka kommunikation i familjen om barnets symptom och behov. Krisstödet bygger på samtal, lek och övningar för att öka socialt stöd från omsorgspersoner och att lära ut strategier för att hantera traumasymptom i syfte att de ska minska och bli lättare att hantera. Krisstödskontakten är ca 4-8 sessioner. BUP Barnahusteam har utvecklat arbetsböcker för barn, för ungdomar samt för omsorgspersoner. Utöver det finns ett metodstöd till behandlare. Böckerna är tänkta att användas i olika verksamheter där krisstöd till våldsutsatta barn erbjuds men förutsätter en grundläggande barnpsykiatrisk kompetens. Böckerna kommer att finnas att beställa eller ladda ner från Barnafriad vid Linköpings Universitet. Metoden är ännu inte utvärderad men studier är planerade.

D2 14.15-15.00: Värdet av psykoedukativa insatser till barn som utsatts för våld

Caroline Karlsson & Maria Nilsson, Stadsmissionen Östergötland

Mer än 200 000 barn lever i hem där det förekommer våld. Stadsmissionens och Bris rapport "Min tur att berätta" visar stora brister i samhällets förmåga att tillgodose barns grundläggande rättigheter. Många barn vittnar om att de saknar adekvat stöd, vuxennärvaro och har en haltande skolgång. De tusentals barn som varje år vistas i skyddat boende saknar egna placeringsbeslut från socialtjänsten, vilket gör att de inte kan få vårdplaner utifrån individuella behov av skydd och stöd. Lagförslagen som planeras till mars 2023 innebär en viktig förskjutning där barn går från att vara medföljare till sin förälder i skyddat boende, till att vara en aktiv aktör i sitt eget liv. Idag finns visst metodstöd för att öka förståelsen för våldsutsatthet hos barn. Vi har dock uppmärksammat behovet av ett mer djupgående metodstöd som ökar barns förståelse för sin egen utsatthet. På våra skyddade boenden vill vi skapa en generell förståelse för barnets utsatthet, inte enbart utifrån en viss situation som

barnet har bevittnat. Förståelsen är en grund för att kunna bearbeta egna upplevelser. Genom att förstå vad våldet har/har haft/kommer ha för inverkan på deras livssituation och hur de upplever saker kan de bearbeta sitt trauma och minska risken för att själv anamma dysfunktionella beteenden i framtiden. I samarbete med psykolog har vi därför tagit fram ett psykoedukativt material för att öka barnets förståelse för sin utsatthet. Syftet är att i mötet med barnen ändra deras roll som enbart medföljande till att vara en egen kompetent aktör med egna erfarenheter. Att barn förstår vad våld är, hur barn/vuxna kan reagera på att befinna sig i en vardag där våld utövas, att varje barn förstår att de inte har något ansvar för situationen de befinner sig i, samt lyfta skuld och skam. Vi önskar under konferensen beskriva hur vi idag arbetar för att öka barns förståelse för sin utsatthet, värdet av att arbetet utförs strukturerat, och den respons vi möter hos barn som tar del av dessa insatser.

D3 15.15-16.00: BRA-samtal för barn i skyddat boende

Maria Eriksson, Marie Cederschiöld högskola

Vid seminariet presenteras resultat från en pilotstudie (2019-2022) där BRA-samtal för barn i ekonomisk utsatthet och osäkra boendeförhållanden införts och studerats ibland annat skyddat boende. De intervjuade samtalsledarna i skyddat boende beskriver BRA-samtal som ett bra komplement till de samtal om våld som de också för med barnen, särskilt som BRA-samtalen bidrar till att bredda perspektivet och ger barn möjligheter att prata om olika aspekter av sina liv. BRA-samtalen blir en tillgång inte minst i förhållande till barn som av olika skäl inte är beredda på att prata om sina upplevelser av våld (just då). Utan BRA-samtalen läggs också större ansvar på barnen själva att ta upp sådant som de vill eller behöver prata om, som inte har med själva våldet att göra utan andra aspekter av livet. Ljudinspelade BRA-samtal tyder på att även med den version av samtalsmaterialet som är anpassat till barn i skyddat boende är det möjligt att använda BRA-samtal som modellen är tänkt, det vill säga för att stärka barns delaktighet och utgå från barnens egen definition av situationen och behov av information.

Teamsrum E

E1 13.15-14.00: Samhällets hantering av hedersutsatta flickor

Rasool Awla, Göteborgs universitet

Utgångspunkten för mitt pågående avhandlingsarbete är barn och unga som av socialtjänsten bedöms vara utsatta för hedersrelaterat våld och förtryck (HRVF) i sina familjer. Två av studiens syften kan vara intressanta för denna konferens. Ett av syftena är att beskriva och analysera hur berörda myndigheter, i princip bara socialtjänsten, hanterar våldsutsatta flickors uppbrott från sina familjer. Det andra syftet är att beskriva och diskutera de omhändertagnas livsvillkor i samhällsvård. Nästan alla omhändertagna barn och unga som bedöms vara utsatta för HRVF placeras på särskilda skyddade boenden (SKB) som är skapade för målgruppen. De första SKB i landet skapades med offentliga medel. I dag finns det många och alla är vinstdrivande. Samverkan mellan berörda myndigheter, SKB och socialtjänsten och familjearbete (medling och familjebehandling) upptar en stor del av studien. För studien har 14 omhändertagna flickor och ett 20-tal professionella, som har arbetat med målgruppen, intervjuats. Samtliga intervjuer har varit semistrukturerade personliga intervjuer.

- Det finns både goda och mindre goda exempel på hur socialtjänsten har agerat i samband med de utsatts uppbrott från sina familjer. De mindre goda exemplen har haft allvarliga konsekvenser för de utsatta.
- Socialtjänsten har, i princip, överlämnat sitt offentliga lagstadgade utredningsansvar och ansvaret att erbjuda utsatta insatser i form av skydd, vård, uppfostran och olika typer av stöd och hjälp till SKB.
- Av olika bevekelsegrunder särbehandlar socialtjänsten och SKB familjer och barn som har sitt ursprung från samhällen där HRVF förekommer.
- De omhändertagna mår inte bra i samhällsvård. Av säkerhetsskäl berövas de sina fri- och rättigheter, vilket de upplever som mycket svårt och sårande. Många klarar inte av situationen och återvänder därför på egen hand till sina familjer. Det finns de som säger att SKB kontrollerar dem hårdare än vad deras familjer gjorde.

E2 14.15-15.00: Hållbara interventioner i arbetet med hedersrelaterat våld.

Rúna í Baianstovu, Örebro universitet

Målet med presentationen är att bidra till hållbara interventioner genom att fördjupa kunskapen om det hedersrelaterade våldets komplexitet. När socialarbetare har sådan kunskap med sig i mötet med våldsutsatta och förövare ökar möjligheten för att stödet leder till ett liv fritt från våld. I presentationen utgår jag från att hedersrelaterat våld är ett konkret och allvarligt våldsproblem samtidigt som det kännetecknas av stereotypa uppfattningar om vem som är utsatt och vilka förövarna är. Den fråga som behandlas i presentationen är därmed hur hedersrelaterat våld kan förstås i ljuset av hedersrelaterat våld som verklighet och stereotyp, framför allt när det gäller klienters möjlighet att få rätt hjälp i tid. En av flera

komplicerande faktorer i det sociala arbetet med och mot hedersrelaterat våld är att stereotyper är ytterligare en form av våld som riskerar bidra till att fördjupa enskildas utsatthet för hedersrelaterat våld. Det beror på att stereotyperna har en negativ påverkan på våldsutsattas förtroende för samhället och dess institutioner, vilket påverkar socialarbetares möjlighet att stödja våldsutsatta. Presentationen bygger på forskning där 235 vuxna personer har intervjuats. Av dem har 199 personer erfarenhet av att möta våldsutsatta i sitt yrke inom socialtjänst, elevhälsa, rättsväsende och annat. Övriga 36 är intervjupersoner har personliga erfarenheter av att leva i en hederskontext och av samhällets stöd.

E3 15.15-16.00: Fyra sätt att organisera socialtjänstens insatser mot våld i nära relation

Karin Robertsson, Marie Cederschiöld högskola

Presentationen bygger på en studie av socialtjänstens organisering av insatser mot våld i nära relation. I fokus står frågan om hur myndighetsutövning rörande våldsutsatta och våldsutövande vuxna respektive stöd- och behandlingsinsatser rörande våldsutsatta och våldsutövande vuxna relateras till varandra organisatoriskt och professionellt. Utifrån exempel från 16 olika myndighetsutövande enheter och totalt 7 enheter som erbjuder stöd- och behandlingsinsatser diskuteras de fyra olika modeller för organiseringen av socialtjänstens arbete med våld i nära relation som framträder ur de olika exemplen.

Teamsrum F

F1 13.15-14.00: iRiSk risk och skyddsbedömningar för våldsutsatta barn – bedömningar vid mottagningsenhet

Lisa Pääviö, Enskede Årsta Vantör stadsdelsförvaltning

Vid seminariet presenteras ett pågående utvecklingsarbete vid socialtjänstens mottagningsenhet rörande risk- och skyddsbedömningar för våldsutsatta barn. På uppdrag av Socialstyrelsen har en forskargrupp sedan 2012 utvecklat ett metodstöd för strukturerade professionella risk och skyddsbedömningar när barn upplever våld från en omsorgsperson kallat iRiSk. Metodstödet har utvecklats för att stödja särskilt den sociala barnavårdens handläggare i deras utredningsarbete. I ett pilotprojekt under 2021 och 2022 utvecklades en version av metodstödet vid stadens socialjour till stöd för deras bedömningar i akuta ärenden med våld i familjer där det finns barn. Detta pilotprojekt utgör i sin tur grunden för metodutveckling i förhållande till socialtjänstens mottagningsenheter. Under 2023 introduceras en särskilt anpassad version av metodstödet iRiSk vid socialtjänstens mottagningsenhet vid Enskede Årsta Vantör Stadsdelsförvaltning. Syftet är att pröva om den särskilt anpassade versionen av metodstödet är möjligt att använda i praktiken vid en mottagningsenhet och om handläggare och chefer uppfattar att metodstödet bidrar till högre kvalitet på de risk och skyddsbedömningar som görs i ärenden som rör barn och våld i nära relationer. Vid seminariet ges en kort presentation av det anpassade metodstödet och de erfarenheter av att använda det som arbetsgruppen samlat på sig hittills. Både fördelar och utmaningar förknippade med det här arbetssättet kommer att beröras.

F2 14.15-15.00: Barnperspektiv vid akuta bedömningar av risk – erfarenheter av iRiSk akut

Filip Wollter, Marie Cederschiöld högskola

Under 2021 och 2022 samarbetade socialjouren i Stockholms stad med Marie Cederschiöld högskola i ett pilotprojekt för att utveckla ett strukturerat och barncentrerat metodstöd för akuta risk- och skyddsbedömningar för våldsutsatta barn. Samarbetet initierades av socialjouren, med anledning av arbetet med Islandsmodellen i Stockholm. Vid seminariet presenteras resultat från detta pilotprojekt, som alltså var ett första steg i utvecklingen av ett strukturerat stöd för professionella bedömningar av risk i akuta situationer av våld i familjer där det finns barn. Särskild uppmärksamhet ägnas åt frågan om hur ett strukturerat metodstöd som ”iRiSk Akut” kan bidra till ökat fokus på barns aktörskap och perspektiv i det akuta sociala arbetet med våldsutsatta barn.

F3 15.15-16.00: Barns våldsutsatthet och jämlik tillgång till socialtjänstens insatser

Leigh Ann Loeb, Karlstads universitet

Vid seminariet presenteras resultat från en studie med syfte att bidra med ökad kunskap om faktorer som har samband med beslut om insatser i barnavårdsutredningar, i ärenden som rör våld mot barn. Data från 1088 barnavårdsutredningar, som inleddes efter en anmälan om

barns våldsutsatthet, samlades in genom en digital enkät som socialsekreterare från sexton kommuner besvarade under perioden april 2019 till april 2021. Bivariatanalyser och binära logistiska regressioner genomfördes i SPSS. Trots en liknande nivå av våldsutsatthet mellan flickor och pojkar samt mellan barn med nordiskt och utomnordiskt ursprung, visade resultaten på tydliga skillnader i tillgång till insatser mellan flickor och pojkar, och mellan barn med nordiskt kontra utomnordiskt ursprung. Skillnader i vårdnadshavares samtycke till insatser förklarar denna skillnad mellan barngrupperna. En slutsats som kan dras är att vårdnadshavarna inte ser på allvaret i familjens våldsproblematik på samma sätt som socialtjänsten. Resultaten pekar på betydelsen av en djupare förståelse för hur socialtjänsten kan förbättra sin kommunikation med familjer där våld förekommer, i synnerhet utifrån olika könsnormer samt utifrån kulturella skillnader som kan förekomma bland dessa familjer.